

else med denne diskussion har Hicks iøvrigt et lille kapitel (XVII), hvor han fremhæver, at i visse tilfælde er efterspørgsels-sammenhængen mellem de varer, som indgår i en husholdnings forbrug af *teknisk* karakter. Dette viderefører han derhen, at man kan opfatte forbrugernes valg dels som et valg mellem forskellige formål («objectives»), dels som et valg mellem forskellige midler til at nå disse mål, hvor det sidste valgproblem minder meget stærkt om foretagerens valg mellem forskellige produktionsmetoder og produktionsmidler. Hicks er naturligvis klar over, at det er umuligt at anvende denne generelle sondring direkte fx. i empiriske analyser, dertil er den for uskarp og uklar, men der kan næppe være tvivl om, at den i nogle tilfælde kan være et frugtbart udgangspunkt for de overvejelser og forhåndsformodninger, som går forud for målinger og analyser.

De kapitler i bogen, som handler om »Consumer's Surplus« og om indextal, falder måske nærmere ind under velfærdsteori, selv om der kan siges at være en vis forbindelse med efterspørgselsteorien.

»Consumer's Surplus« er jo en af Hicks's kæphest, og han diskuterer de forskellige mulige definitioner her påny med anvendelse af sine »compensated demand curves«. Professor Machlup har i sin anmeldelse af bogen i *The American Economic Review* (March 1957) vist sammenhængen mellem de forskellige definitioner ved hjælp af det almindelige indifferenskurvediagram, hvilket utvivlsomt kan være en hjælp ved studiet af disse afsnit i bogen.

Der er vel efterhånden almindelig enighed blandt økonomer om, at »Consumer's Surplus« er et begreb, som kun har en vis pædagogisk anvendelighed, (Hicks forsvarer det som »at least an exceedingly convenient way of fixing the ideas«), men næppe kan anvendes til mere konkrete analytiske formål. Fordelen ved Hicks's analyse her er, at han påviser, under hvilke betingelser begrebet er nogenlunde entydigt (nemlig for en vare, som kan substitueres med andre, og hvor indkomsteffekten er svag i forhold til substitutionseffekten), og i et senere afsnit diskuteres spørgsmålet om muligheden

for at addere »Consumer's Surplus« for forskellige varer.

Der kunne være grund til at diskutere andre aspekter af denne bog, men det foregående er måske tilstrækkeligt til at antyde, at selv om bogen næppe betyder noget stort fremskridt m.h.t. udformningen af frugtbare hypoteser for empiriske undersøgelser, så har navnlig dens første halvdel betydelig interesse som introduktion til den senere tids diskussion på hele dette område, måske dog mere som introduktion til den velfærdsteoretiske diskussion end til efterspørgsels-teori.

John Vibe-Pedersen,*

* Lektor ved Aarhus Universitet.

J. Tinbergen: Economic Policy: Principles and Design. North-Holland Publishing Company, Amsterdam 1956. XXVIII + 276 sider. Pris: f. 26.50.

I to tidligere arbejder har Tinbergen behandlet den økonomiske politiksteori: *On the Theory of Economic Policy*, Amsterdam 1952 (anmeldt udførligt her i tidsskriftet 1954 af Sven Danø) og *Centralization and Decentralization in Economic Policy*, Amsterdam 1954. Denne nye bog af Tinbergen betegner en fortsættelse, men ikke nogen afrunding af disse arbejder. Det meddeles i forordet, at bogen »originates from two main sources: from my experience in the Netherlands Central Planning Bureau and from my participation in discussions about the wider aspects of economy policy, discussions often centred in or around the Netherlands Labour Party«. Har man været i kontakt med Hollands planøkonomi – en udmærket, kort oversigt er givet i *Scope and Methods of the Central Planning Bureau*, The Hague, 1956 – vil man da også nikke genkendende til såvel formuleringen som analyseteknikken i Tinbergens bog.

Bogen indledes med et resume på en lille snes sider, som gør mere skade end gavn. Her vil f. ex. politikere kunne få de værste anelser om økonomer i almindelighed og økonometrikere i særdeleshed bekræftet. Da dette resume tilmed næppe giver nogen me-

else med denne diskussion har Hicks iøvrigt et lille kapitel (XVII), hvor han fremhæver, at i visse tilfælde er efterspørgsels-sammenhængen mellem de varer, som indgår i en husholdnings forbrug af *teknisk* karakter. Dette viderefører han derhen, at man kan opfatte forbrugerens valg dels som et valg mellem forskellige formål («objectives»), dels som et valg mellem forskellige midler til at nå disse mål, hvor det sidste valgproblem minder meget stærkt om foretagerens valg mellem forskellige produktionsmetoder og produktionsmidler. Hicks er naturligvis klar over, at det er umuligt at anvende denne generelle sondring direkte fx. i empiriske analyser, dertil er den for uskarp og uklar, men der kan næppe være tvivl om, at den i nogle tilfælde kan være et frugtbart udgangspunkt for de overvejelser og forhåndsformodninger, som går forud for målinger og analyser.

De kapitler i bogen, som handler om »Consumer's Surplus« og om indextal, falder måske nærmere ind under velfærdsteori, selv om der kan siges at være en vis forbindelse med efterspørgselsteorien.

»Consumer's Surplus« er jo en af Hicks's kæphest, og han diskuterer de forskellige mulige definitioner her påny med anvendelse af sine »compensated demand curves«. Professor Machlup har i sin anmeldelse af bogen i *The American Economic Review* (March 1957) vist sammenhængen mellem de forskellige definitioner ved hjælp af det almindelige indifferenskurvediagram, hvilket utvivlsomt kan være en hjælp ved studiet af disse afsnit i bogen.

Der er vel efterhånden almindelig enighed blandt økonomer om, at »Consumer's Surplus« er et begreb, som kun har en vis pædagogisk anvendelighed, (Hicks forsvarer det som »at least an exceedingly convenient way of fixing the ideas«), men næppe kan anvendes til mere konkrete analytiske formål. Fordelen ved Hicks's analyse her er, at han påviser, under hvilke betingelser begrebet er nogenlunde entydigt (nemlig for en vare, som kan substitueres med andre, og hvor indkomsteffekten er svag i forhold til substitutionseffekten), og i et senere afsnit diskuteres spørgsmålet om muligheden

for at addere »Consumer's Surplus« for forskellige varer.

Der kunne være grund til at diskutere andre aspekter af denne bog, men det foregående er måske tilstrækkeligt til at antyde, at selv om bogen næppe betyder noget stort fremskridt m.h.t. udformningen af frugtbare hypoteser for empiriske undersøgelser, så har navnlig dens første halvdel betydelig interesse som introduktion til den senere tids diskussion på hele dette område, måske dog mere som introduktion til den velfærdsteoretiske diskussion end til efterspørgsels-teori.

John Vibe-Pedersen,*

* Lektor ved Aarhus Universitet.

J. Tinbergen: Economic Policy: Principles and Design. North-Holland Publishing Company, Amsterdam 1956. XXVIII + 276 sider. Pris: f. 26.50.

I to tidligere arbejder har Tinbergen behandlet den økonomiske politiksteori: *On the Theory of Economic Policy*, Amsterdam 1952 (anmeldt udførligt her i tidsskriftet 1954 af Sven Danø) og *Centralization and Decentralization in Economic Policy*, Amsterdam 1954. Denne nye bog af Tinbergen betegner en fortsættelse, men ikke nogen afrunding af disse arbejder. Det meddeles i forordet, at bogen »originates from two main sources: from my experience in the Netherlands Central Planning Bureau and from my participation in discussions about the wider aspects of economy policy, discussions often centred in or around the Netherlands Labour Party«. Har man været i kontakt med Hollands planøkonomi – en udmærket, kort oversigt er givet i *Scope and Methods of the Central Planning Bureau*, The Hague, 1956 – vil man da også nikke genkendende til såvel formuleringen som analyseteknikken i Tinbergens bog.

Bogen indledes med et resume på en lille snes sider, som gør mere skade end gavn. Her vil f. ex. politikere kunne få de værste anelser om økonomer i almindelighed og økonometrikere i særdeleshed bekræftet. Da dette resume tilmed næppe giver nogen me-

ning for andre end dem, der har læst hele bogen, må man vist sige, at her snubles i starten.

Forfatteren vil imidlertid hurtigt opnå tilgivelse fra de læsere, som fortsætter. De indledende kapitler præsenterer sprog og metode, hvorefter bogens hovedkapitler på grundlag af specificerede modeller giver en række analyser af sammenhængen mellem mål og midler i økonomisk politik. Hovedparten består således af følgende led: Givet en model specificeret sådan og sådan; ved hvilke midler kan man da opnå dette eller hint? Modellerne varieres under hensyntagen til det stillede problem. Et sådant referat lyder præcist som indledningen til en elementær lærebogs afsnit om forbindelsen mellem økonomisk teori og politik. Bortset fra, at bogen ikke er for begyndere – men på den anden side heller ikke af de meget vanskelige – og i den forstand er mere end »elementær«, er dette imidlertid præcist dens indhold. Det særegne og fortjenstfulde er dels den konkretisering, som gennemføres af denne problemstilling og dels den række kommentarer og systematiseringer, som følger med.

Hvad systematiseringen angår, kan man a priori sætte spørgsmålstegn ved den strengt gennemførte, men dog ifølge sagens natur vage, sondring mellem kvantitative ændringer, kvalitative ændringer og reformer. Kvantitative ændringer er ændringer f. ex. i en (eksisterende) skattesats. Kvalitative ændringer er »strukturændringer«, således indførelse af en ny skat. Reformen er endnu dybere gående ændringer – som eksempel nævnes indførelse af et nyt socialt sikringssystem. Det ville i det mindste have været værdifuldt om man havde fået fremhævet disse sontringers relativitet. Tinbergens usædvanlige erfaringer som »policy maker« gør, at man kun frygtsomt sætter et spørgsmålstegn ved sontringens relevans.

Hvad kommentarerne angår, kunne man måske ønske sig større reservation. For en skandinavisk læser er det i det mindste forbausende at se, at Tinbergen – i betragtning af hans vægtige politiske indflydelse – ikke føler det nødvendigt at tage flere forbehold end han gør. Hvor f. ex. svenske økonomer

ville vaske hænder, så knap knoglerne blev igen, der lader Tinbergen ikke alene kød og blod, men også meget andet være. – Blandt de angivne kommentarer savner man iøvrigt ikke alene forbehold, men også understregninger. Det er således af vidtrækkende betydning, når forfatteren hævder, at »human needs, instead of having no ceiling, have, in fact, ceiling« (p. 22). Dette synspunkt strider mod almindelig opfattelse og er vel på langt sigt af større betydning, end Tinbergen antyder.

Det forekommer pædagogisk uklogt, når man – som her – stort set indskrænker sig til at slynge modeller ud uden trin for trin og meget omhyggeligt at forklare de resonnementer, der ligger bag de enkelte relationer. Denne fremstillingsform, som store dele af bogen bygger på, kræver urimeligt meget af læserne. Resultatet er da også, at læser man bogen i eet stræk, vil man ikke alene blive stakåndet, men vil tillige gå glip af meget. Ikke alene vil man kun vanskeligt trænge igennem til den egentlige teori, som ligger bag modellerne, men man vil tillige let overse væsentlige resultater. Eksempelvis når forfatteren p. 71/72 til et meget vigtigt resultat om det balancerede budgets multiplikator. Det kommer imidlertid i forbigarten – og har gode chancer for at blive overset. Sagt på en anden måde: Bogen burde i det mindste have bestået af en snes kapitler (et for hver model). I sin nuværende form indeholder den for meget til at kunne læses, som man ellers læser bøger. Den bør læses i mange bidder: et lille stykke af gangen – for man går i seng. – Dette taget i betragtning er det givne index skåret for småt.

P. Nørregaard Rasmussen.*

* Dr. polit., professor ved Københavns Universitet.

A Bibliography in Economics, Oxford University Press, London 1957.

Denne lille bog, som i modsætning til UNESCO's årlige bibliografi giver en kort, hele faget omfattende, *udvalgt* bibliografi, er udarbejdet af lærere i økonomi i Oxford.